

Юлія ТУРЧИНСЬКА

Місто, закохане в легенду

...Голубі, мов мрія, небеса тихо схилились до спраглих колосків солодкого жита, зеленокосий вітер лагідно колише сонні роси... Так прокидається Полісся, зустрічає тремтливий світанок сонячними профілями замисленого Кузнецовська і блідолицими віддихами пари над копрами РАЕС, а донедавна Вараш тихо дрімав у зареві таких же серпанкових ранків і навіть не підозрював, що йому суджено стати величним, могутнім, легендарним...

Ще у 1850-х роках місцева жителька столітня Марія пророкувала, що на високій Хомецькій горі постане місто нового майбутнього, осяяне золотими куполами церков, воєдино з'єднаним з феєричним подихом старовинного села... В історичних переказах згадується варашська хрестовокупольна Свято-Михайлівська церква, збудована з дерева ще у 1776. Дослідники вважають, що тут знаходились унікальні ікони, які, на жаль, не збереглися. Остання служба пройшла 10 лютого 1961 року, після цього влада зачинила неповторну пам'ятку поліської архітектури на тяжкий замок атеїзму... Залишки храму ще залишилися в проникливому погляді першопрохідців... Лише із набуттям незалежності на цьому місці виріс новий собор...

Загадкове імення Вараш запозичив від древніх волхвів, які в слов'янську добу уособлювали в собі ворожбитів та чарівників. З покоління в покоління передається легенда про давнє угорське поселення на околицях села. Місцевий художник Андрій Пашко згадував, що на межі Вараша зі Старою Рафалівкою був масток угорського правителя. З тих часів залишився пам'ятник із написом «Ян Конарі», що був зруйнований Другою світовою. Війни залишили на тілі села жагучі, незагоєні рани – тут проходила лінія фронту під час однієї з найбільших операцій Першої світової, а Велика Вітчизняна дала Миколу Кузнецова, в честь якого було назване майбутнє місто-супутник АЕС...

І ось – понад 35 років тому серед вишневих садів Вараша почали виростати будинки-велетні, край старого млина простяглися мальовничі клумби, а в задумливому шепоті синьооких волошок здійснюється перший енергоблок...

Гості нашого краю говорять, що в Кузнецовську особливо яскраво відчувається відлік часу, адже саме тут, ніби на очах, пишеться історія... На берегах безликих спогадів Вараша, задивившись у тихоплинну мелодію річки Стир, розсипались напівзабуті поліські хатки, а в непроходимі лісові хащі, де гуляють мавки, гордовито вривається дихання ядерного атланта...

На цих, зігрітих сонячними акварелями, незорих стежинах, безмежних розливах льонів, закоханих у власну задуму, споконвічних дубах і розкривається та незрима єдність епох, багатогранна єдність, здавалося б, таких різних світів... Неподалік розмальованого атомними епопеями міста, спочиває мальовниче Біле озеро, животворчі води якого мають цілющі властивості...

Однак спорудження Рівненської АЕС було заплямоване небезпечною карстовою проблемою, моторошним Чорнобильським дзвоном... Мимоволі виникає якесь незбагненне прискорення пульсації думок, обережне передчуття, що небезпека «ядерних іграшок» чатує зовсім поруч... І, мабуть, надзвичайно гостро виникає бажання вберегти ті священні миттєвості щастя – недоказані відбитки дитячих посмішок, босоногі сліди вишневих зорепадів, спокусливу партитуру зелених луків, де трави вдивляються в Бога... Зворушливі пелюстки колиски життя у долонях мирного атома, атома голубої мрії...

Завітайте до натхненних просторів зачарованого Полісся – пройдіться по замислених вуличках квітучого міста, загляньте до загадкових експонатів музею, випийте кави в світлій атмосфері затишних кафе, погодуйте лебедів на плесі Стиру, врешті вийдіть в погоже надвечір'я на дах високого будинку, погляньте на АЕС у профіль призахідного сонця – в полоні марної метушні, сліпих спалахів творчості, примхливих фрагментів існування... Просто задумайтесь про свої хаотичні рухи в занедбаному храмі природи, саме тут, вічна-віч із атомним велетнем, приходить розуміння істинних цінностей, приходить духовне оновлення...

... Кажуть, що міста, як люди, мають свої обличчя, свої голоси, свої мелодії, навіть свої душі... І саме тут, на краю нічного неба, відкривається внутрішня гармонія краси, що дарує Кузнецовськ – місто пошуку вічного джерела енергії, місто-загадка, місто-казка, місто, закохане в легенду...